

СЕКЦІЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ЦЕНТРУ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

Н. В. Алексєєнко

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Важливою метою розбудови української держави є розвиток всебічно розвиненої, активної та відповідальної особистості, яка вміє швидко приймати рішення в умовах постійних змін, адекватно реагувати, гнучко змінювати поведінку. Суттєві зміни, що мають місце у житті українського суспільства, нові соціальні умови його розвитку також підсилюють необхідність розвитку активності, самостійності та відповідальності як особистісних та професійних рис успішного фахівця.

Найбільш перспективними для цілеспрямованого розвитку соціальної відповідальності є майбутні фахівці, які під час навчання у вищих навчальних закладах засвоюють цінності суспільства та його культуру і потенційно можуть стати відповідальними та соціально зрілими особистостями. Саме на них в майбутньому буде покладатися відповідальність як за результати професійної діяльності, так і за державне управління на всіх рівнях.

Саме тому одним з пріоритетних завдань вищої школи, в тому числі будь-якого вищого навчального закладу технічного профілю, є підготовка генерації фахівців, що є професіоналами своєї справи – з одного боку, мають високу професійну компетентність, інноваційне мислення, системний підхід до аналізу складних ситуацій, вміють орієнтуватися на сучасні технології, напрацьовувати власну стратегію професійної діяльності; з іншого – здатних на основі поєднання загальнолюдських і професійних цінностей реалізовувати індивідуальний спосіб життєдіяльності, реально оцінювати свої можливості та нести відповідальність за результати своєї праці.

Важливість розвитку соціальної відповідальності зумовлена тим, що вона виявляється в усіх сферах життєдіяльності особистості, є критерієм оцінювання успішності взаємодії з іншими членами соціуму, зумовлена як характером суспільних відносин, так і місцем індивіда у системі цих відносин.

В роботах вітчизняних психологів відповідальність особистості визначається як готовність «відповісти, відізватися» (на рівні ідей, почуттів, вчинків тощо) і розглядається як: форма свідомості та саморегуляції (Е. Л. Васильєва); системна властивість особистості (А. І. Крупнов, К. Муздибаєв) або ресурс особистості (Л. І. Дементій), який дозволяє більш усвідомлено підходити до ситуацій та самостійно їх

вирішувати особистісно-оптимальним способом, опосередковує вплив зовнішньо несприятливих факторів, сприяючи тим самим більш успішній адаптації до середовища, вирішенню складних, неприємних і навіть критичних життєвих ситуацій.

Різні підходи до розуміння відповідальності об'єднують те, що остання розглядається як форма контролю за діяльністю суб'єкта, що має на меті встановлення меж відповідальності суб'єкта діяльності. Соціально відповідальна особистість здатна: усвідомлювати свої обов'язки; виконувати суспільні норми та правила; готова відповідати за свої вчинки, їх наслідки і вплив на життя інших людей.

Відповідальність не дана людині від народження, вона формується в ситуаціях, які вимагають її прояву. Соціальна відповідальність виникає тоді, коли поведінка людини має суспільне значення і регулюється прийнятими соціальними нормами. Кожна конкретна діяльність висуває певні вимоги до прояву відповідальності, тому і формування цієї якості часто вивчається в певних сферах життєдіяльності людини.

В межах системного підходу до визначення складових процесу формування соціальної відповідальності виокремлюють такі: усвідомлення і прийняття студентами норм і правил поведінки, що відповідає високому рівню сформованості соціальної відповідальності; формування, розвиток і поглиблення мотивів і мотивації процесу вдосконалення і самовдосконалення соціальної відповідальності; осмислення, опанування норм і правил соціально відповідальної поведінки, дотримання їх у повсякденній життєдіяльності; формування стійких переконань; прояв емоційно-вольового ставлення до власних дій у сфері соціальної відповідальності; самоконтроль, самооцінка своєї поведінки та внесення до неї відповідних коректив та змін.

Розвиток соціальної відповідальності студентів вищих навчальних закладів має передбачати участь студентів у самоврядуванні; різних видах предметно-перетворювальної діяльності – як у господарсько-побутовій, так і продуктивній (суспільно-корисній, благочинній, дослідно-пошуковій тощо); а також спеціальне навчання (можливо, з елементами тренінгу), що дозволить розширити когнітивні знання та отримати емоційний відгук і практичний досвід реалізації соціально-відповідальної поведінки.

В. Ф. Антонова

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасному суспільству притаманні динамічні зміни в економіці, політиці, культурі, у відносинах між особистістю й суспільством, суспільством і державою. Ці зміни впливають на вищу освіту, яка є частиною соціальної системи та перебудовує власну структуру, зміст і напрям розвитку. Однією із найважливіших змін, що відбуваються, є